

CULORI FOLCLORICE

„MIORIȚA” de V. Anania la Teatrul „Barbu Delavrancea”*

După *Stana* (de la teatrul din Sibiu), în care ne-am întâlnit cu o reușită forma de spectacol popular — îmbinare armonioasă de elemente de creație folclorică și de teatru cult; după *Petru Rareș* (de la Teatrul „Nottara”), în care au fost de asemeni integrate expresiv elemente de poezie și sugestie folclorică, poemul dramatic *Miorița* de Valeriu Anania (la Teatrul „Barbu Delavrancea”) propune să se încerce din nou o formulă de spectacol, în care sînt puse amplu în valoare elemente tradiționale ale poeziei noastre populare.

Ceea ce caracterizează favorabil spectacolul *Miorița* este gândirea artistică a regiei semnate în comun: Marietta Sadova, Mircea Marosin, Zoe Anghel-Stanca. Acest grup de creatori a materializat sugestiv cu valori folclorice viziunea dramatică a autorului, a recreat în imagini scenice universul spiritual al poemului, al cărui izvor îl constituie celebrul mit pastoral, cules de Alecsandri. Textul reține din substanța poemei populare concepția despre viață și despre moarte — moartea ca o senină integrare în natură, ca o încheiere și început de ciclu, ca o trecere spre o nouă viață. Din zona filozofică a mitului străbun se extrage, așadar sensul dialectic-optimist al existenței: *continuitatea*, credința în dăinuirea veșnică prin perpetuă fructificare, simbol al permanentei victorii pe care viața o dobîndește asupra morții. La aceasta se adaugă o seamă de însușiri poetice în sugerarea universului uman caracteristic popoului nostru — bogăția lui de gândire și de simțire, îmbinarea deseori inspirată a versului anonim cu cel cult. Pentru susținerea intrigii sale, autorul apelează, direct și fără eforturi de adaptare vizibilă, la zestrea folclorului nostru, la parîmul lui liric, folosind străvechi ritualuri și obiceiuri

* Regia și scenografia: Marietta Sadova, Mircea Marosin, Zoe Anghel-Stanca. Muzica: Tiberiu Olah. Distribuția: Sandu Rădulescu și Dominic Stanca (Novac); Alexandru Repan (Moldan); Adrian Petrache (Vîncu); Const. Răschitor (Lavru); George Bănică (Hurmuz); Traian Păruș (Odolean); Mihai Stan (Scorus); Aurel Tunsolu (Mitrel); Dumitru Fedoreac, Costin Prișcoveanu, Daniel Constantin, Vasile Dinescu (Flăcăii); Eugenia Ardeleanu, Lucia Burcovschi, Margareta Papazian, Ștefania Georgescu, Rodica Mandache, Sanda Maria Dandu (Fetele); Ica Molin, Ana Dornescu, Stela Moga, Virginica Stîngaciu (Bocitoarele); Cornel Nicolescu (Schimnicul); Eugen Petrescu (Vătaful), Iulian Marinescu (Nunul mare); Angela Macri (Cătălina); Adina Atanasiu Poenaru (Mioara); Sanda Dandu (Roinița); Andreea Năstăsescu (Mărgărita); Victoria Dinu și Marietta Luca (Bălușca); George Costin (Soarele); Doda Iconomu (Luna); Lucreția Racoviță (Moartea); Daniel Constantin (Ciinele); Costin Prișcoveanu (Pasărea); Margareta Papazian (Polana); Dumitru Fedoreac (Jnepenul); Gheorghe Vlad (Berbecul); Vasile Dinescu (Iosif); Eugenia Ardeleanu (Maria); Daniel Constantin (Adam); Ștefania Georgescu (Eva); Dumitru Fedoreac (St. Gheorghe).

ale satului românesc : descîntece, blesteme, bocete, orații de nuntă, strigături. Lucrarea dobîndește astfel, chiar dacă fără pecete personală, virtuți demne de laudă.

Dar pentru a transmite dramatic atitudinea etic-spirituală a poporului nostru, autorul a imaginat, pe substratul epic al vechiului mit, o intrigă parazitară cu complicate relații sentimentale, rivalități erotice, dezlănțuiri de patimi și efuziuni extatice. Acțiunea, care se desfășoară pe o încrîncenată luptă a doi ciobani pentru cucerirea frumoasei băcițe Miorița, este, în structura ei, străbătută de stîngăcii și naivități (ftizia fecioarei, de exemplu) care nu numai că știrbesc din dimensiunile filozofice dorite de autor, dar mărunțesc mai cu seamă cosmică măreție a ideilor cuprinse în eposul de bază, umbresc în expresie neasemuita lui puritate și esență poetică. Climatul sublim în care se mișcă balada originală se convertește astfel într-o anecdotică de rînd, melodramatic diurnă.

Vorbînd despre contribuția creatoare a regiei, ne-am gîndit în primul rînd la amplificarea sensurilor majore ale poemului, sugerate doar și nu întotdeauna acoperite de autor, la reorganizarea întregului material literar după datele și sensurile cresului

Scenă din spectacol

original, la estomparea în scenă a elementelor ce ar fi putut genera imagini minore, neadecvate. Este vrednic de subliniat efectul nu numai scenic, dar și spiritual, realizat de regie din asimilarea organică a elementelor folclorice, tradiționale, asimilare care a dus la o reconstituire vie a universului mioritic pe linia stilistică a ingenuității desenului popular, amintind (așa cum s-a subliniat în mai toate cronicile spectacolului) icoanele pe sticlă, încrustăturile și țesăturile țărănești. Pentru sublinierea ideii filozofice a poemului, autorii spectacolului au trecut peste datele textului, construind o metaforă scenică din întruchipări alegorice, stilizate, ale universului folcloric: Luna, Soarele, Pasărea, Bradul, Mioarele și Berbecul, Căinele. Din integrarea lor în acțiune s-a ajuns, convingător, la sugerarea existenței unei legături dintre om și natură. Prezente, fie individual, fie în alai, la desfășurarea momentelor semnificative, aceste reprezentări simbolice, conturate în liniile naivității funciare ale fanteziei populare, au conferit respectivelor momente plasticitate și calitate spectaculară. Emoționat mi s-a părut în acest sens descântecul de dragoste al fetelor, îmbăiat în lumina difuză a miezului de noapte și a haloului de vrajă în care se toarce argintul selenar; de asemenea, alaiul crăiesc al nunții, care învăluie și ocrotește marele moment al împlinirii dragostei. Remarcabile prin culoare și dramatism au fost iarăși ritualul de pomenire a morților, târgul de fete, ceremonialul de nuntă — toate, momente încărcate de seva melosului și a ritmului propriu bocetelor, strigăturilor, dansurilor. Puternică și profundă mi s-a părut, mai ales, a fi imaginea relațiilor de șăgalnică hirjoană a bătrînului Novac cu Moartea — de tipul argezienei „De-a v-ați ascuns” — aceasta reprezentată nu ca un duh înspăimîntător, ci ca unul familiar, în ciuda semnelor sinistre pe care stratele ei cernite și coasa le evocă. În straie colorate cu roșu-aprins, Moartea se strecoară și dă tragic ocol și tinerilor care vor să se înjunghie la bilci. „Mîndra crăiasă” a poemei populare capătă astfel, în felurite ipostaze, după vîrste și împrejurări, nu sensurile eternității reci, ci ale unor îmbrățișări sau ale unor întovărășiri necesare în „marea trecere”.

Deasupra tuturor acestora, spectacolul Teatrului „Barbu Delavrancea” se remarcă prin unitatea stilistică a viziunii de ansamblu, la care au contribuit în mod egal decorul rafinat stilizat de Mircea Marosin (sugerînd locul specific de acțiune al mitului: „gura de rai...”), muzica lui Tiberiu Olah, izvorită din zgomotele naturii și ale instrumentației folclorice, de o forță sugestivă și dramatică organică, plastica expresivă a grupurilor și a mișcării scenice, pe fundalul cărora s-au făcut remarcate eforturi corespunzătoare de interpretare actoricească.

Nu puteam spera de la toți actorii teatrului o deplină pregătire pentru un joc în care expansivitatea să fie dublată de trăire în adîncime, iar experiența din teatrul cult să se valorifice în expresie folclorică. Efortul spre depășirea dificultăților interpretative, pentru realizarea omogenității spectacolului s-a făcut însă vizibil în bunele rezultate ale unora dintre ei. Ne referim la autenticitatea plină de vervă, de mobilitate și vitalitate a lui Mihai Stan în Scoruș; la conturul viu (deși pe alocuri prea zgomotos) realizat de Victoria Dinu în Bălușca; la Sandu Rădulescu, pentru simplitatea, măsura și candoarea acordate bătrînului Novac în sinuosul joc cu Moartea; în sfîrșit, la cuplul eroilor Moldan și Miorița, desenați de Adina Atanasiu-Poenaru și Alexandru Repan, pentru eleganta și fiorul lor liric.

Au apărut, de aceea, discordante și stridente desenul și accentele emfatice manicriste ale Angelei Macri (Cătălina), ostentația, patosul exterior în jocul lui Adrian Petrache și al lui Constantin Rășchitor.

În ansamblu, acest spectacol înlesnește demonstrarea marilor posibilități care stau la îndemîna artiștilor de teatru pentru a imprima artei scenice un profund caracter național-popular, din explorarea cu pricepere și talent a neasemuitului nostru tezaur folcloric.